

การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญาคุณ จังหวัดลพบุรี¹
Vocational Promotion for Mentally Retarded Persons
of Lopburipanyanukul School

ศุจินต์ สว่างศรี

โรงเรียนลพบุรีปัญญาคุณ จังหวัดลพบุรี

E-mail address : sujinlop@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญาคุณ จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกอาชีพ แนวทางการฝึกอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของคนพิการทางสติปัญญา ตลอดจนแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา

การศึกษาวิจัยประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus groups discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารในกระทรวงที่เกี่ยวข้อง 2) ผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของคนพิการทางสติปัญญา 3) ผู้นำองค์กรเพื่อคนปัญญาอ่อนและนักวิชาการ 4) ผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการและผู้เกี่ยวข้องกับคนพิการ กลุ่มละ 10 คน และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 95 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้สถานศึกษาฝึกทักษะนักเรียนพิการทางสติปัญญาในด้านทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงาน ทักษะด้านอาชีพ สำหรับแนวทางการฝึกอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาควรใช้พื้นฐานจากงานอาชีพที่คนในครอบครัวหรือชุมชนดำเนินการอยู่เพื่อให้สะดวกในการสนับสนุนให้กลับไปสู่ชุมชน ส่วนแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา คือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงาน ควรบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรนิติบุคคลลักษณะสมาคมที่เป็นองค์กรการกุศลเพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา มีผู้จัดการที่ทำงานเต็มเวลา บุคลากรแยกส่วนกับทางโรงเรียนแต่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นเลขานุการสมาคมโดยตำแหน่ง มีภารกิจส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาไม่ใช่การเลี้ยงดูคนพิการ หรือเป็นสถานสงเคราะห์ที่รับเลี้ยงคนพิการ แต่มีภารกิจในการฝึกอาชีพ สาธิตการบริหารจัดการ วิจัย เพื่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือคนพิการทางสติปัญญาที่ยั่งยืน

Abstract

Introduction: This research aims to study the expectation of the guardians, communities localities and workplaces toward vocational training, appropriate vocational training guidelines that according with the capability of the mentally retarded persons as well as guidelines and management patterns of the center for vocational promotion for the mentally retarded persons to celebrate the 80th anniversary of His Majesty the King birthday.

Procedure: The sample of the qualitative research was divided into 4 groups using focus group discussion method. The main information givers consists of 10 insiders of ministry executives, 10 insiders of institute involved in the vocation of mentally retarded persons, 10 leader of the organization for mentally retarded persons and academics, 10 guardians, workplace owner and other involved in the mentally retarded persons. The In-dept interview was processed from 10 selected main information givers above to add up information and a set of questionnaires was processed with 95 students guardians. The data was analyzed to calculate percentage, mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D.)

Findings: The guardians' expectation toward the skill training for mentally retarded persons are as follows: self help skills, and the character traits that needed for work, occupation skills: vocational training guidelines for the mentally retarded persons should base on the basic occupation employed in their families, communities which will be convenient to support. Guidelines and management patterns of the center for vocational promotion for the mentally retarded persons to celebrate the 80th anniversary of his Majesty the King birthday are the followings: the participation of the local organization that are able to allocate budget to support the management with should be in the form of juristic persons, having fulltime manager, the personnel should be separated from school, but linked as a network, the school administrator should be the secretary by virtue his/her office. Their tasks are to promote vocations for mentally retarded persons not to care for them. The organization may be an assistance place for disable persons but their main tasks are vocational training, demonstrating management, and researching which will be in a form of sustainable support for the mentally retarded persons.

บทนำ

โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวง ศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติกให้สามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของตน เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล - มัธยมศึกษาตอนปลาย รับนักเรียนประจำที่มีภูมิลำเนาใน 7 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อุทัยธานี อ่างทอง ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา โดยภาครัฐ เอกชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนและชุมชน เป็นการให้การศึกษาระบบให้เปล่าและส่งเสริมอาชีพเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน โดยโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในเรื่องงานอาชีพเพื่อค้นหาความสามารถและความถนัดด้านอาชีพของนักเรียนพิการทางสติปัญญา และได้จัดทำโครงการสร้างศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาในพื้นที่บริการ โรงเรียนจึงได้จัดทำการศึกษาเรื่องการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติแห่งนี้

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกอาชีพ แนวทางการฝึกอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของคนพิการทางสติปัญญา ตลอดจนแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรเป้าหมายที่เข้าร่วมการสนทนาประกอบด้วยผู้บริหารในกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวกับอาชีพของผู้พิการทางสติปัญญา ผู้นำองค์กรเพื่อคนปัญญาอ่อน นักวิชาการ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับคนพิการ เจ้าของสถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยยึดหลักว่าต้องเป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกของกระแสหลัก (Mainstream) ของบุคคลที่มีข้อมูลที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ เป็นคนที่ชอบแสดงความคิดเห็นและเป็นผู้มีความละเอียดอ่อนมากกว่าคนอื่น (สุภางค์, 2535 : 79) ซึ่งใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Extreme case sampling (Patton, 1990) พิจารณาเลือกบุคคลที่เกี่ยวข้อง 4 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นักบริหาร นักวิชาการ นักวิจัย ที่มีความรู้และประสบการณ์รอบด้านในเรื่องการจ้างงานคนพิการ กฎหมาย และนโยบายในเรื่องการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ผู้ให้บริการด้านอาชีพซึ่งจะอยู่ในฐานะของผู้ให้การฝึกอาชีพเป็นหน่วยหรือกลไกสนับสนุน รวมทั้งสามารถกำหนดกลไกสนับสนุน ประชากรกลุ่มนี้มีทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการทั้งในภาครัฐและเอกชน จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย กลุ่มสถานประกอบการหรือนายจ้างและผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้แก่ สถานประกอบการที่รับและมีคนพิการทำงานอยู่ สถานประกอบการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงาน และผู้แทนองค์กรนายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการที่รับสินค้าไปจำหน่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดมีความหลากหลายของขนาดและประเภทของสถานประกอบการ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ผู้ปกครองคนพิการ ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งทางบวกและทางลบ กลุ่มผู้นำองค์กรคนพิการ ได้แก่ สมาคมหรือมูลนิธิ จำนวน 10 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 160 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครื่อจี่ มอร์แกน (Krejcie Morgan) (บุญชม, 2535 : 39-41) จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) ตามระดับชั้นของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่แล้วสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อคำถามปลายเปิดในการสนทนากลุ่ม (Focus groups discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) โดยศึกษาขอบเขตของการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาจัดทำข้อคำถามและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของคำถาม โดยนำคำถามที่สร้างและปรับปรุงแล้วไปขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและเป็นผู้นำองค์กรคนพิการ จำนวน 1 คน ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบุคคลปัญญาอ่อน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนระดับเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน เมื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามต่อไปนี้

ข้อคำถามกลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ นักวิจัย นักกฎหมาย นักวิชาการ

- 1) รัฐบาลมีทิศทางหรือนโยบายอย่างไรในการสร้างโอกาสการมีอาชีพของคนพิการทางสติปัญญา
- 2) แนวทางการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการทางสติปัญญาที่จะนำมารองรับการให้บริการที่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา เป็นอย่างไร มีอาชีพอะไรบ้าง
- 3) แนวทางการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา เป็นอย่างไร
- 4) ควรปรับแก้กฎหมายอย่างไรให้เอื้อต่อการดำเนินงานในเรื่องนี้

ข้อคำถามกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้บริการด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ สถาบันการศึกษา

- 1) คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับคนพิการทางสติปัญญาเมื่อจบการศึกษา
- 2) แนวทางการฝึกอาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการฝึกอาชีพ การจัดการเรียนการสอน ให้กับคนพิการทางสติปัญญาเป็นอย่างไร
- 3) ต้องการการดูแลจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร

4) ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา ควรมีการบริหารจัดการรูปแบบใดทั้งเรื่องบุคลากร งบประมาณและโครงสร้าง

ข้อคำถามกลุ่มที่ 3 กลุ่มสถานประกอบการหรือนายจ้าง หรือผู้รับสินค้าไปจำหน่าย

1) ต้องการให้คนพิการได้รับการฝึกอาชีพอะไรบ้างที่สามารถรองรับการจ้างงาน

2) ต้องการจ้างลูกจ้างที่พิการทางสติปัญญาลักษณะใด และจ้างไปทำอาชีพไหน

3) ผลผลิตหรือสินค้าชนิดใดที่ต้องการนำไปจำหน่าย หรือเป็นที่ต้องการของตลาด

4) ต้องการให้ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา มีการบริหารจัดการอย่างไร มีโครงสร้างอย่างไร งบประมาณมาจากแหล่งใด

ข้อคำถามกลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ปกครองคนพิการ แพทย์ และกลุ่มผู้นำคนพิการ

1) จะมีแนวทางการสร้างเจตคติของครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างไรที่จะทำให้ผู้พิการเหล่านี้ได้รับความเชื่อมั่น

2) ความต้องการในเรื่องการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาเป็นอย่างไร

3) ความต้องการในเรื่องสวัสดิการที่ต้องการจากรัฐเป็นเช่นไร

4) รูปแบบการบริหารศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา ควรเป็นรูปแบบไหน

2. แบบสอบถามผู้ปกครอง ซึ่งพัฒนาจากแบบสอบถามในรายงานการวิจัยของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนฯ (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2548) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ต (Likert's rating scale) และนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (ชุดเดียวกับข้อคำถาม) จากนั้นนำมาปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2549 ระดับประถมศึกษาและมีธยมศึกษาที่มีได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้นละ 8 คน รวมจำนวน 32 คน และนำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (Hopkins, K.D. & Stanley, J.C., 1990) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่แท้จริง คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี จำนวน 35 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.86 ซึ่งแบบสอบถามผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน ที่อยู่ของผู้ปกครอง ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน และระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการทางสติปัญญา ความคาดหวังของผู้ปกครอง โดยมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อการดำเนินการของโรงเรียน ปีการศึกษา 2549 รวม 4 ด้าน คือ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคม ลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงาน และทักษะด้านอาชีพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการประกอบอาชีพฝึกอาชีพที่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบในการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี และการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางด้านสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา

การกำหนดค่าคะแนน

ระดับ 5 หมายถึง ผู้ปกครองมีความเห็นในระดับมากที่สุด ให้มีน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง ผู้ปกครองมีความเห็นในระดับมาก ให้มีน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง ผู้ปกครองมีความเห็นในระดับปานกลาง ให้มีน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ผู้ปกครองมีความเห็นในระดับน้อย ให้มีน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง ผู้ปกครองมีความเห็นในระดับน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดเวลาการสนทนากลุ่ม ซึ่งจัดระหว่างวันที่ 5 - 8 กุมภาพันธ์ 2550 มีรายละเอียดดังนี้

1) การสนทนาในกลุ่มที่ 1 จัดขึ้นที่ห้องประชุมตึก สพล. 5 ชั้น 9 กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 9.00 – 12.00 น.

2) การสนทนาในกลุ่มที่ 2 จัดขึ้นที่โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 9.00 – 12.00 น.

3) การสนทนาในกลุ่มที่ 3 จัดขึ้นที่โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 9.00 – 12.00 น.

4) การสนทนาในกลุ่มที่ 4 จัดขึ้นที่โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 9.00 – 12.00 น.

ในการสนทนากลุ่มจะมีการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกจากการตอบคำถาม การสังเกต พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเทปและการบันทึกภาพ และตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (สุภางค์, 2537 : 129) ซึ่งการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ การสนทนากลุ่มต่างๆ จำนวน 4 กลุ่ม ที่ใช้วิธีการต่างๆ เก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบและตีความข้อมูลตลอดเวลาขณะที่ปฏิบัติการสนทนากลุ่มมีการจัดทำบันทึกภาคสนามไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ พร้อมทั้งได้มีการทำดัชนี (Index) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างเพื่อตอบปัญหาการวิจัย จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน (Miles & Huberman, 1994 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา) ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาจัดระเบียบเพื่อทำข้อมูลให้เป็นระเบียบทั้งในทางกายภาพและทางเนื้อหา

2) นำเสนอข้อมูลอันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วจากการสนทนาทั้ง 4 กลุ่มเข้าด้วยกัน ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่ศึกษา

3) ทัศนคติและตรวจสอบความถูกต้องเพื่อให้ตรงประเด็นของการวิจัย หาข้อสรุปและตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมทั้งตรวจสอบข้อสรุปหรือความหมายที่ได้นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็นและน่าเชื่อถือ

จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นและได้ส่งข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่า มีข้อมูลสำคัญบางประการที่ยังขาดอยู่จึงได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ไม่สามารถเข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ และทำการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณต่อไป

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง จำนวน 95 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 2, 3 และ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายตามเกณฑ์การแปลผล ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์เฉลี่ย (ประคอง, 2538 : 77) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมากที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนดพบุรีปัญญาคุณ จังหวัดลพบุรี วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ในการศึกษาได้นำข้อค้นพบทั้ง 2 ส่วน คือ เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นข้อความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำข้อสรุปต่างๆ มาเชื่อมโยงจนเป็น โครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาข้อค้นพบทั้ง 2 ส่วนให้เป็นผลการสังเคราะห์ ดังนี้

1) ข้อค้นพบจากการศึกษาทั้ง 2 ส่วน ที่ตรงกันหรือมีความเชื่อมโยงสามารถอธิบายในเชิงสาเหตุต่อกันได้

2) ข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงปริมาณที่ระบุว่า เป็นปัจจัยในระดับมากแม้ข้อค้นพบเชิงคุณภาพไม่ได้ระบุไว้

3) ข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีข้อมูลหลักฐานปรากฏชัดเจนแม้ข้อค้นพบเชิงปริมาณไม่ได้ระบุไว้

ผลการศึกษา

การฝึกอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาควรใช้พื้นฐานจากงานอาชีพที่คนในครอบครัวหรือชุมชนดำเนินการอยู่เพื่อให้สะดวกในการให้การสนับสนุนกลับไปสู่ชุมชน เพื่อให้งานอาชีพเกิดความยั่งยืนควรคำนึงถึงการเข้าสู่ตลาดแรงงานด้วย และควรมีความหลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของคนพิการ โดยอาจมีการสอบถามจากคนพิการเพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรในการฝึกอาชีพ ซึ่งต้องกำหนดแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพ (Individualize vocational plan) เพื่อศึกษาว่าเด็กพิการต้องการอะไร กำหนดหลักสูตรการฝึกอาชีพ ระยะเวลาในการฝึกที่ชัดเจน จัดการเรียนการสอนและฝึกอาชีพตั้งแต่ที่อยู่ในโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องสามารถเข้าสู่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา ได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการส่งเสริม

อาชีพทั้งในโรงเรียนและศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ ควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น แต่ละกลุ่มควรมีจำนวนไม่มาก ควรให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในการเลือกตามความชอบหรือความถนัดโดยเป็นงานที่ทำงานง่าย ๆ อาจเป็นอาชีพที่ครอบครัวทำอยู่หรือชุมชนดำเนินการอยู่สอดคล้องกับระดับสติปัญญาและความสามารถของเด็ก มีการติดตามประเมินผล มีการเตรียมความพร้อมทางด้าน การปรับตัว ทักษะทางสังคมและการเข้ากลุ่ม ควรมีผู้ดูแลและติดตามประเมินงานของคนพิการ ควรนำงานวิจัยเข้ามาใช้ควบคู่กันไปโดยศึกษาแนวความคิดจากคนพิการทางสติปัญญา ผู้ปกครอง และชุมชน

ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการฝึกทักษะให้กับคนพิการทางสติปัญญา ได้แก่ ทักษะทางสังคม เช่น เชื้อพึง เข้าใจ ปฏิบัติตามคำสั่งได้และพูดคุยทักทายเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รองลงมาได้แก่ทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น เลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับอากาศและกาลเทศะ การดูแลรักษาความสะอาดและสุขอนามัยของร่างกาย และลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น ตรงต่อเวลาในการทำงาน รู้จักรอคิวของตน เข้าแถวรอตามลำดับ เป็นต้น และทักษะด้านอาชีพ เช่น งานบ้าน (ได้แก่ ทำความสะอาดบ้าน รดน้ำต้นไม้) งานคัดแยกวัสดุเหลือใช้ งานเกษตร ไม้ดอกไม้ประดับ ปลุกผัก งานผลิตน้ำยาล้างจาน งานบรรจุน้ำดื่ม เป็นต้น ผู้ปกครองบางส่วนมีความคาดหวังในตัวเด็กพิการเพียงให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ไม่เป็นการระของครอบครัวแต่ไม่เน้นในเรื่องของการฝึกอาชีพ ผู้ปกครองบางส่วนอยากฝากเด็กพิการให้กับศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ ได้ดูแลต่อไปเมื่อจบการศึกษา แต่ไม่ได้คาดหวังในเรื่องของอาชีพหรือการอยู่ในสังคมอย่างยั่งยืน สามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข หรือทำงานในสถานประกอบการ หรือสามารถรองรับการจ้างงานในโรงงานในอารักขาได้ มีหลักสูตรสำหรับการส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา ต้องการการดูแลด้านการแพทย์ ด้านทุนการศึกษาสำหรับเป็นค่าเดินทางรับส่งลูก ขอให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน

แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา พบว่า

- **ด้านงบประมาณ** พระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนได้ และเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ และงบประมาณที่ได้จากการรับบริจาคอีกส่วนหนึ่ง การดำเนินงานในลักษณะเป็นของท้องถิ่นและชุมชนจะมีความยั่งยืน

- **ด้านบุคลากร** การบริหารจัดการควรบริหารในรูปแบบองค์กรนิติบุคคล เช่น สมาคมหรือมูลนิธิเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการเป็นการบริหารโดยองค์กรคณะบุคคลมีผู้จัดการที่ทำงานเต็มเวลา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเลขานุการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการของสมาคม ควรนำครูที่จะฝึกอาชีพไปศึกษาดูงานที่สถานประกอบการเพื่อนำองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานมาประยุกต์ในการฝึกอาชีพที่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพฯ บุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการทางสติปัญญาและงานอาชีพที่จัดให้กับคนพิการแยกส่วนกับทางโรงเรียนให้ชัดเจน ในระยะแรกครูในโรงเรียนจะต้องเป็นที่เลี้ยงแต่ในระยะยาวไม่ควรให้มีความซ้ำซ้อน

- **ด้านการบริหารองค์กร** ภารกิจของศูนย์ส่งเสริมอาชีพฯ ไม่ควรจะต้องแบกภาระในการเลี้ยงดูคนพิการหรือเป็นสถานสงเคราะห์ที่รับเลี้ยงคนพิการ จะทำให้ภารกิจซ้ำซ้อนกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ นี้ควรจะเป็นศูนย์ส่งเสริมที่ต่อยอดภารกิจในการฝึกอาชีพ สาธิตการบริหารจัดการ วิจัย เพื่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือคนพิการทางสติปัญญาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เป็นแหล่งสาธิต อบรมสร้างเครือข่ายชุมชน และเป็นต้นแบบในการฝึกอบรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากร มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลาในการฝึกอบรมให้ชัดเจน ควรมีการ

จัดหาวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เช่น สถาบันการอาชีวศึกษา หน่วยงานการศึกษา นอกโรงเรียน นำอาชีพที่มีในชุมชนมาฝึกอบรมให้ เป็นลักษณะของวิทยากรหรือภูมิปัญญาในชุมชน เน้นการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ให้กับสถานประกอบการได้รับรู้ บูรณาการการทำงานของโรงเรียนและศูนย์ให้สอดคล้องกัน เพื่อเป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่ศูนย์ฯ หลักการฝึกอบรมควรเน้นในเรื่องทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกับสังคม แนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อาจจะทำในแนวทางของโรงงานในอารักขาบางส่วนซึ่งยังจำเป็นต้องอยู่ การจัดฝึกอบรมควรจะทำในลักษณะการ หมุนเวียนไม่ควรให้ผู้ฝึกอยู่กับศูนย์ฯ นานเกินไป และผู้ปกครองต้องมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการฝึกอาชีพเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด การจัดระบบโครงสร้างการบริหารควรชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกับทางโรงเรียน การฝึกอาชีพคนพิการ ผู้ปกครอง ต้องมีส่วนร่วมในการนำผลผลิตที่ได้ไปช่วยจำหน่ายเพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับคนพิการและบุคคลในครอบครัวอีกทางหนึ่ง

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

แนวทางการฝึกอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาควรใช้พื้นฐานจากงานอาชีพที่คนในครอบครัวหรือชุมชนดำเนินการอยู่ เพื่อให้สะดวกในการให้การสนับสนุนกลับไปสู่ชุมชน เพื่อให้งานอาชีพเกิดความยั่งยืน ควรคำนึงถึงการเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีความหลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของคนพิการ กำหนดหลักสูตรการฝึกอาชีพ ควรให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในการเลือก ตามความชอบหรือความถนัดซึ่งเป็นงานที่ทำงาน ทำซ้ำๆ หลักการฝึกอบรมควรเน้นในเรื่องทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกับ สังคม โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกไม่เกิน 3 เดือน จำนวนคนที่ไม่มากแต่มีผลสัมฤทธิ์สูง จัดการเรียนการสอนและฝึกอาชีพใน วิทยาลัยให้สอดคล้องกัน สามารถเข้าสู่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ ได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพทั้งในโรงเรียนและศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ แต่ละกลุ่มควรมีจำนวนไม่มาก นำอาชีพ ที่มีในชุมชนมาฝึกอบรมให้ เป็นลักษณะของวิทยากรหรือภูมิปัญญาในชุมชน อาจเป็นอาชีพที่ครอบครัวทำอยู่หรือ ชุมชนดำเนินการอยู่ สอดคล้องกับระดับสติปัญญาและความสามารถของเด็ก มีการติดตามประเมินผล มีการเตรียมความพร้อม ด้านการปรับตัวด้านทักษะทางสังคมและการเข้ากลุ่ม ซึ่งควรมีผู้ดูแลและติดตามประเมินงานของคนพิการ

ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการฝึกทักษะให้กับคนพิการทางสติปัญญา ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะการ ช่วยเหลือตนเอง ลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงาน ทักษะด้านอาชีพผู้ปกครองบางส่วนมีความคาดหวังในตัวเด็กพิการ เพียงให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระของครอบครัวแต่ไม่เน้นในเรื่องของการฝึกอาชีพหรือการอยู่ในสังคมอย่าง ยั่งยืน ต้องการเพียงหาคนดูแลเด็กพิการและดูแลต่อไปเมื่อจบการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ ที่จะ เกิดขึ้นควรจะเป็นศูนย์ส่งเสริมที่ต่อขยายกิจการในการฝึกอาชีพ สาธิตการบริหารจัดการ วิจัย เพื่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือ คนพิการทางสติปัญญาที่ยั่งยืนไม่ใช่การสงเคราะห์ การรับเลี้ยง ซึ่งจะไปซ้ำซ้อนกับงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ผู้ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ นี้จะต้องสามารถกลับไปอยู่กับ ครอบครัวอย่างมีความสุข หรือทำงานในสถานประกอบการหรือรองรับการจ้างงานในโรงงานในอารักขาได้ มีหลักสูตรสำหรับ เด็กพิการแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาฯ มีกฎหมายที่ระบุให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนได้ และเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมอาชีพ คนพิการทางสติปัญญาฯ รวมทั้งจัดงบประมาณที่ได้จากการรับบริจาคอีกส่วนหนึ่ง สนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะเป็นของ ท้องถิ่นและชุมชนจะทำให้เกิดความยั่งยืน ควรบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรนิติบุคคล เช่น สมาคม ทำให้เกิดความคล่องตัว เป็นการบริหาร โดยองค์กรคณะบุคคล มีผู้จัดการที่ทำงานเต็มเวลา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเลขานุการ โดยตำแหน่งในคณะกรรมการของ

สมาคม ครูฝึกอาชีพต้องแยกส่วนกับทางโรงเรียน ภารกิจของศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา ไม่ใช่การเลี้ยงดูคนพิการ หรือเป็นสถานสงเคราะห์ที่รับเลี้ยงคนพิการ แต่มีภารกิจในการฝึกอาชีพ สาธิตการบริหารจัดการ วิจัย เพื่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือคนพิการทางสติปัญญาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เป็นแหล่งสาธิต อบรมสร้างเครือข่ายชุมชนและเป็นต้นแบบในการฝึกอบรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย โดยต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลาในการฝึกอบรมให้ชัดเจน บูรณาการการทำงานของโรงเรียนและศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา ให้สอดคล้องกันเพื่อเป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่ศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา แนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา อาจจะทำในแนวทางของโรงงานในอารักขาบางส่วน ผู้ปกครองต้องมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การฝึกอาชีพเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดระบบโครงสร้างการบริหารควรชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกับทางโรงเรียน ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการนำผลผลิตที่ได้ไปช่วยจำหน่ายเพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับคนพิการและบุคคลในครอบครัวอีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

ชาย โปธิสิตา. (2549) **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินท์ติ้ง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535) **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

ประคอง วรรณสูตร. (2538) **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

สุภาภักดิ์ จันทวานิช. (2535) **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

Hopkins, K.D., & Stanley, J.C. (1990) **B.R.Educational and Psychological Measurement and Evaluation**. (7th ed.).

Englewood Cliffs : Prentice Hall.

Patton, M.Q. (1990) **Qualitative evaluation and research methods**. (2nd ed.). Newbury Park : SAGE Publications.